

РАЗВИТИЕ НА ДИГИТАЛНА ГРАМОТНОСТ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В VIII КЛАС

Маргарита Таушанова

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

Резюме. В статията се акцентира върху дигиталните компетентности, дигиталната грамотност и дигиталните умения, които се развиват в процеса на обучение по технологии и предприемачество в VIII клас. Направен е преглед на общоприетите схващания за понятието дигитална компетентност, допирните точки и различията между термина и свързаните с него понятия – дигитални умения и дигитална грамотност. Обучението е ориентирано към увеличаване обема на самостоятелната работа. Чрез комбинация от теория и практически упражнения, базирани на интерактивни методи, учениците развиват личните си качества и интереси.

Ключови думи: дигитални компетентности; дигитална грамотност; дигитални умения; кариера

Увод

Политиката за дигиталните компетентности е отразена в „Стратегията за ефективно прилагане на ИКТ в образованието и науката 2014 – 2020 г.“ и „Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в България (2021 – 2030)“. Изготвени от Министерството на образованието и науката, те очертават общата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в България през следващото десетилетие.

В процеса на професионалната подготовка на учениците се възпитават личностно значими качества, като инициативност, предприемчивост и отговорност, и се акцентира върху позитивно отношение към труда, към съвременната техника и технологиите. Чрез комплекса от технологични знания и умения, обвързани с практиката на хората и житейския опит на учениците, постепенно се изграждат съвременните ключови компетентности, определени с Европейската референтна рамка.

Концепцията за дигиталната грамотност има устойчива и дълга традиция на формиране и обосноваване, неразделно развиваща се с концепцията за ме-

дийната грамотност (Erstad 2010); известни са също и различни публикации за дигиталната грамотност и възможностите за нейното изграждане в рамките на образователните структури (Sefton-Green, Nixon & Erstad 2009).

Изложение

Дигиталната компетентност (най-близка в съдържателен план до дигиталната грамотност) е концепция, описваща уменията, свързани с познаването и владееенето на технологиите и прилагането на тези умения в професионалния и социалния живот.

Терминът „дигитална грамотност“ е въведен за първи път през 1997 г. от Пол Джилстер в книгата „Дигитална грамотност“ (Gilster 1997). В нея авторът прави разграничение между традиционното разбиране за грамотност и дигиталната грамотност, като се фокусира върху способността на разбираме, оценяваме и използваме информацията в множество формати, които компютърът може да предостави. От решаващо значение е умението на човека да оценява и интерпретира информацията. В своята книга Gilster споделя, че при дигиталната грамотност става въпрос за „овладяване на идеи, а не на клавишни комбинации“ и „отчасти за осъзнатостта ни за другите и нарастващите ни възможности да общуваме с тях, да дискутираме проблеми и да получаваме помощ“.

В някои съвременни изследвания на дигиталната грамотност (Ala-Mutka 2011; Horton 2008; Cartelli 2008 etc.) се отделят четири основни компетенции, които предполагат усвояване на основни умения в областта на компютърната грамотност/ИКТ грамотност, интернет грамотност, медийната грамотност, информационната грамотност. Те предполагат развитие на дигиталната компетентност (Rasheva-Jordanova 2013) (фигура 1).

В обучението по технологии и предприемачество в VIII клас започва първият етап на гимназиалното образование. Целта на обучението по учебния предмет е да се придобият знания за професиите и бизнеса; да се активизират инициативността и предприемчивостта на учащите се; да се мотивират учащите се да направят разумен избор за кариера.

Съдържанието на учебната програма осигурява надграждане в интегративното развитие на технологичната и предприемаческата компетентност, както и в развитието на умения за личностно съотнасяне с кръга от интереси към дадена професия. Когато започнат да обмислят бъдещата си кариера или постъпването си в училище или университет, е важно да съставят план за действие (Tosheva 2018).

Пример за развитие на дигитални умения в обучението по технологии и предприемачество в VIII клас

Интернет стана неразделна част от ежедневието, място за електронни покупки, бизнес, обучение и извличане на разнообразна информация.

Фигура 1

В резултат на това се налага учениците в съвременното информационно общество да притежават умения за търсене, анализиране, синтезиране и оценяване на информацията. Пример за развитие на дигитални умения в обучението по технологии и предприемачество в VIII клас е разработването на сайт на тема „Моята професия“. Той ще се използва като практическа задача към темата „Как се избира подходяща професия?“.

Технология

1. За разработване на сайта учениците ще използват шаблон (фигура 2), който се намира на тематичен интернет адрес¹⁾.

Критерии за оценка на дигитални умения (фигура 3).

Резултат

– Създава се интерес към съвременната техника и технологии и подпомагане на професионалната ориентация чрез използване на ИКТ за събиране, обработване и представяне на учебната информация и изграждане на дигитална грамотност.

– Резултат от поставеното задание и съставения план за действие за бъдеща кариера е креативността, с която учениците решават проблема, което също е решаващо умение за развитието на дигитални умения.

Фигура 2

– Еволюция на дигитални умения към дигитална компетентност.

Заклучение

Съществуват различни специфични технологични инструменти и дигитална грамотност, които ученикът ще е все по-необходимо да научи и използва. Значимостта на проблема за ефективно използване на съществуваща технологична инфраструктура нараства през последните години в резултат на бурното развитие на интернет и информационните технологии. В тази връзка, понятието дигитална грамотност играе важна роля за постигането на удовлетвореност при ра-

2. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ

ШАБЛОН: https://sites.google.com/site/reportfoliosakarieranovazite/7b3d3d-b3-A90c1f5d4eMy_c819H9IVRMfC7_DWFSYm4Y25q3BMZ/Yq4H3Kq4Y

Показатели		Максимален брой точки / 100 точки
1.	Създадени най-малко четири web страници в сайта	4 точки
2.	Създадени повече от четири web страници	4 точки
3.	Използване на достатъчно количество за развиване на темата 7 точки	7 точки
4.	Използване на достатъчно количество поддържащи картини по темата, като са форматиран	7 точки
5.	Използване на подходящи шрифтове, включително и шрифти, различни от този по подразбиране	3 точки
6.	Подходящо форматиране на текста	6 точки
7.	Равномерно разпределение на картини и текст	6 точки
8.	Използване на подходящи заглавия на страниците	2 точки
9.	Наличие на данни за контакти/обратна връзка	2 точки
10.	Адекватно подбрани дънни и фон на страниците	6 точки
11.	Включване на разнообразна структура на страниците	6 точки
12.	Завършеност на сайта	6 точки
13.	Естетичност на сайта	6 точки
14.	Степен на сложност	10 точки
15.	Правилен написан текст на български език, спазване правилно за компютрен набор на текст	3 точки
16.	Публикуване лични данни и информация	2 точки
17.	Ефективна работа в часовете	10 точки
Ванус:		
Наличие на собствено лого/маке да се използват програмни за компютър /правило/		3 точки
Оригиналеност		4 точки
Включване на допълнителни модули като блог, форум и др.		3 точки
Документация на проекта		8 точки

Фигура 3

ботата. Новите технологии и бързо променящият се свят видоизменят и променят пазара на труда. Те обаче не трябва да спират учениците, а да ги стимулират към усъвършенстване.

Дигиталните умения ще помогнат на учениците да изпъкнат на пазара на труда през следващите години.

БЕЛЕЖКИ

1. https://sites.google.com/site/eportfoliozakariernorazvitiie/?fbclid=IwAR0g1f5dgMrY_-c8JfHFEIVBMvE2DWFNYtnEYZ6qc3bMzZYqrHIXqjtfY

ЛИТЕРАТУРА

- ALA-MUTKA, K., 2011. *Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding*. European Commission – JRC – IPTS, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- GILSTER, P., 1997. *Digital Literacy. Cloudy solutions to create mind maps in technology training*. New York: Wiley.
- ESHET-ALKALAI, Y. & CHAJUT, E., 2009. Changes over time in digital literacy. *CyberPsychology & Behavior*, 12(6), 713 – 715.
- ERSTAD, O., 2005. *Digital kompetanse i skolen (Digital literacy in the school)*. Oslo: University Press.
- ERSTAD, O., 2006. A new direction? Digital literacy, student participation and curriculum reform in Norway. *Education & Information Technologies*, 11, 415 – 429.
- ПЛАЧКОВ, С., 2017. *Технологии и предприемачество – VIII клас. Книга за учителя*. София: Анубис.
- РАШЕВА-ЙОРДАНОВА, К., 2013. Еволюция на дигиталната компетентност. *Научен семинар на УниБИТ, „Нови информационни технологии в образователния процес“*. Камчия, май 2013.
- ТОШЕВА, Е., 2018. *Електронно портфолио за кариерно развитие*, 6, 39 – 41.

REFERENCES

- ALA-MUTKA, K., 2011. *Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding*. European Commission – JRC – IPTS, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- GILSTER, P., 1997. *Digital Literacy. Cloudy solutions to create mind maps in technology training*. New York: Wiley.
- ESHET-ALKALAI, Y. & CHAJUT, E., 2009. Changes over time in digital literacy. *CyberPsychology & Behavior*, 12(6), 713 – 715.

- ERSTAD, O., 2005. *Digital kompetanse i skolen (Digital literacy in the school)*. Oslo: University Press.
- ERSTAD, O., 2006. A new direction? Digital literacy, student participation and curriculum reform in Norway. *Education & Information Technologies*, 11, 415 – 429.
- PLACHKOV, S., 2017. *Technology and entrepreneurship 8th grade. A book for the teacher*. Sofia: Anubis.
- RASHEVA-JORDANOVA, K., 2013. Evolution of digital competence. *Scientific seminar of UniBIT, „New information technologies in the educational process“ Kamchia*, May 2013.
- TOSHEVA, E., 2018. *Electronic portfolio for career development*, 6, 39 – 41.

DEVELOPMENT OF DIGITAL LITERACY IN STUDYING TECHNOLOGY AND ENTREPRENEURSHIP IN 8TH GRADE

Abstract. The article focuses on digital competencies, digital literacy and digital skills that are developed in the process of studying Technology and Entrepreneurship in 8th grade. An overview of the generally accepted notions about the concept of digital competence, the points of contact and the differences between the term and the related concepts – digital skills and digital literacy, is made. The studying is oriented towards increasing the volume of independent work. Through a combination of theory and practical exercises based on interactive methods, students develop their personal qualities and interests.

Keywords: digital competence; digital literacy; digital skills; career

✉ **Margarita Taushanova**
“Neophyte Rilski” South-West University
Bladoevgrad, Bulgaria
E-mail: taushanova_m@swu.bg